

ISKUSTVA

OBITELJ U SLUŽBI LJUDSKOG DOSTOJANSTVA

Ancila Presečki

Drage sestre. Pozvana sam da vam govorim o temi: „Obitelj u službi ljudskog dostojanstva”, a u prvom programu koji sam primila bilo je u zagradi dodano: „praktično”. Dodatak „praktično” shvatila sam kao želju da govorim iz svoje katehetske prakse. Zato ovo i neće biti predavanje u strogom smislu riječi – to jest iznošenje nečeg posve novog bilo s obzirom na sam predmet ili na način pristupa tom predmetu. Jednostavno želim s vama podijeliti svjetlo i spoznaje do kojih sam došla u svom katehetskom radu, napose u obiteljskom apostolatu, i to samo u jednom vidu: kako pružiti obiteljima *onu temeljnu pomoć da budu u službi ljudskog dostojanstva*. To smo dužne već i kao katehisticke djece jer znamo da je od životne važnosti ono što dijete primi i upije u obitelji. To ostaje neizbrisivo, a s obzirom na promašaje i nepopravljivo bez posebne Božje milosti. Pa i tamo gdje roditelji daju djecu u katoličke jaslice i vrtiće stavovi i život roditelja igraju odlučujuću ulogu za budućnost djece.

Prije nekog vremena razgovarala sam s grupom mladih – studenata i srednjoškolaca – i kad smo u razgovoru došli na ljudsko dostojanstvo, iznenadila sam se videći da im je taj pojam stran. Govorili smo i o drugim pojmovima, o vrijednosti čovjeka, o njegovoj časti, međutim, ostao mi je težak utisak da je i naše mlade vjernike zahvatio taj pogubni mentalitet da čovjek zapravo ne zna po čemu se bitno izdiže iznad ostalih stvorenja, ili barem, da su ti mladi u po-

gledu bitne vrijednosti čovjekova bića i života na vrlo nesigurnom tlu, ne znaju pravo što da o tome misle, a još manje što da o tome kažu. A ipak, ta grupa mladih je od djetinjstva imala prilike za solidan vjerski odgoj i u obitelji i na vjeronauku. Kako to da im je svijest o ljudskom dostojanstvu ostala nerazvijena? Tko je tu pogriješio, obitelj ili kateheza – ili možda oba-dvoje?

Mi u katehizaciji često mislimo da moramo djeci i mladima dati mnogo toga, pa im izlažemo i ovo i ono, s ovog i onog područja, te često stvaramo u njima umjetne potrebe da se raspravlja o najrazličitijim problemima, a ne pomazemo im dosta da *postave dobar i dubok temelj* – a to isto vrijedi i u našem obiteljskom apostolatu. Nakon mnogo pokušaja i mnogih promašaja – ne bojim se priznati – čini mi se da bih kao bitni zahtjev svog apostolskog iskustva i kao moj sadašnji stav u vezi apostolskog rada mogla izraziti riječima: UPOZNAJ GOSPODINA BOGA SVOGA I LJUBI GA SVIM SRCEM SVOJIM, SVOM DUŠOM SVOJOM I SVOM SNAGOM SVOJOM – A SVE OSTALO ĆE TI SE DODATI.

U dugogodišnjem katehetskom radu spoznala sam da je i u radu s pojedincima i u radu s grupama najvažnije – dopustite mi ovaj izraz: dobro *predstaviti* Boga (koliko je to u našoj moći). Predstaviti ga onako kako se on sam predstavlja u Bibliji: „Ja sam onaj koji JE-SAM.” On JEST – i u prošlosti, i u sadašnjo-

sti i u budućnosti, On JEST u vječnosti, uvijek ŽIV, uvijek PRISTUTAN. On jednostavno JEST: i svemogućí i sveznajući, i svet, mudar i pravedan, istinit, milosrdan i vjeran. Nema časa u kojem on ne bi bio sve to, i to u punini. I taj Bog koji jest svemogućnost, koji jest sveznanje, mudrost i svetost (itd.), taj Bog me je stvorio na svoju SLIKU i on me ljubi. U tome *da sam dijete Božje ljubavi pozvano da odgovorim toj ljubavi leži moje dostojanstvo, u tome JE SMISAO I VRIJEDNOST MOG ŽIVOTA.*

I vidite, drage sestre, u obiteljskom apostolatu sve sam temeljila upravo na toj istini. I na vjeronauku za roditelje i u radu s grupama bračnih parova nastojala sam im pomoći da prodube svoju vjeru u Boga, Boga velikog i svetog, Boga – Ljubav, jer to je najsigurniji put za shvaćanje i poštivanje ljudskog dostojanstva i u sebi i u drugome. Onoliko koliko čovjek shvati da je sav njegov život i sve u njegovu životu u stalnom odnosu s Bogom, Bogom ljubavi, toliko će i sam nastojati da svoj život oblikuje u svjetlu te spoznaje i pomagati drugima da shvate i čuvaju svoje dostojanstvo djece Božje.

Povežimo to s temom ove ZKŠ. Ako Bog jest ono što jest: punina dobra, svetosti i ljubavi, onda je dobro i ono što je dao djetetu svoje ljubavi, čovjeku. U mladosti sam naglašavala da je čovjek slika Božja po razumu i slobodnoj volji, a što sam postajala starijom bivalo mi je jasnije (i drugima sam to prenosila): čovjek je *najviše slika Božja po ljubavi* (za koju je, naravno, potreban i razum i slobodna volja – ali i jedno i drugo mogu nedovesti do ljubavi!)

Prema tome je i *ljudsko dostojanstvo najautentičnije ostvarenje po ljubavi*. Naravno, potrebno je dobro shvatiti što je ljubav. Bog je ljubav sama – a to može biti jer je i *sveznanje* – mudrost i svetost... Ljubavi nema bez poznavanja, pa je i kod ljudske ljubavi jedna od prvih značajki želja da biće koje nas privlači, ili s kojim nas poveže Božanska providnost, nastojimo *upoznati* sa svim onim lijepim i dobrim što je Bog u nj stavio, ali također s njegovim ograničenjima, da ga onda *prihvatimo* takvog kakav jest i s *povjerenjem u ono što Božjom milošću može postati*, pomožemo mu da svoje dobre strane razvija, a slabe liječi, brusi, nadvladava, da bi što bolje odgovorilo divnim Božjim planovima.

Bog je ljubav koja je milosrđe – zato i mi, ako ljubimo, nastojimo biti *milosrdni i blagi* prema voljenom biću, spremni na *praštanje*, na

uvijek novo *započinjanje*, kao i Bog s nama.

Bog je ljubav i baš zato on se čovjeku *ne nameće*. On želi s njim voditi dijalog, *uvjerava ga, poziva, ali ga ne sili*. I naša ljubav mora imati te oznake.

I kad se ljubav izgrađuje i sazrijeva u tom svjetlu, postaje jasno da spolnost pruža *samo jedan vid za življenje ljubavi*, i to čak ne ni najjači ni najdublji, ni neovisan o drugim vidovima, i da ona nije sama sebi svrhom, nego je dana s uzvišenim ciljem i u okvirima koje je Bog postavio upravo u vidu poštivanja i čuvanja ljudskog dostojanstva.

Ljubav nije igra, nije šala, nije neka zabavna avantura, nego zbilja koja se *plaća životom u svim njegovim nepredvidivostima*. Tako je i kod Boga. On nas nije ljubio od šale: njegova se ljubav utjelovljuje da bi kao čovjek mogao za nas prepatiti najgroznije muke – i fizičke i psihičke i moralne – i dati za naš otkup i zadnju kap krvi. On svakog osobno toliko ljubi da sve što se jednome od nas učini ili ne učini *uzima kao učinjeno ili neučinjeno njemu samome*. Evo, *to u Novom zavjetu još više osvjetljava veličinu ljudskog dostojanstva*.

Zato ljubiti, istinski ljubiti, vjerno ljubiti može samo onaj tko crpi snagu iz Božje ljubavi. I zato se i svaka patvorina ljubavi, svako njezino izobličenje, plaća kobnim posljedicama.

Stoga da bi bračni drugovi (kao i svi ostali!) živjeli na visini svog ljudskog dostojanstva čovjeka kao žive slike Božje, koja će u svojim ljudskim granicama odražavati Boga – LJUBAV, treba im pomoći da nastoje živjeti *što dubljim životom vjere* – jer konačno, u to ljudsko dostojanstvo, budući da prelazi čisto zemaljske okvire i mjere, treba vjerovati.

Nama i našoj braći u svijetu može čak biti i posve jasno što spada u čovjekovo dostojanstvo, a što ga oskvrnjuje i gazi, a da ipak ne živimo dosljedno toj spoznaji. Uza svu psihologiju, premda je i ona Božji dar, milost ostaje najmoćnije i jednostavno nezamjenjivo sredstvo za život na visini ljudskog dostojanstva i u rješavanju teškoća koje se zbog naših ograničenosti i slabosti u tome javljaju. Da, za življenje dobra potrebna je milost, potrebno je neprestano uraščivanje u Boga u našoj svakidašnjici, i kidanje od grijeha. Ako u tome pomognemo našoj braći u svijetu, dali smo im najviše što smo mogli dati. Život po vjeri dat će im svjetla i snage ne samo da čine dobro i da se čuvaju od zla nego i da popravljaju zlo kojem su podlegli i

uvijek nanovo započinju i nastavljaju biti povezani s Bogom. Život po vjeri vodit će ih do istinske ljubavi prema Bogu i bližnjemu – i to najprije prema najbližim bližnjima s kojima smo „od jutra do sutra”. U njima prvima treba cijeliti ljudsko dostojanstvo u različitosti i originalnosti njihove osobe, u različitosti njihovih težnja i sklonosti, u različitosti njihovih pozitivnih i negativnih strana. Samo takva ljubav znat će i tijelu i spolnosti dati vrijednost koja im pripada i u granicama koje su nužne da se ljudsko dostojanstvo ne samo očuva nego i rascvjetava u ostvarivanju Božjeg plana. Ako im dakle pomognemo da žive bez teških lomova s Bogom (grijeha) i za njih će vrijediti Isusove riječi: „Blaženi čista srca, jer će BOGA GLEDATI.” Gledat će ga u svojim bližnjima: muž u svojoj ženi, žena u mužu, obadvoje u djeci, u svojim roditeljima, rođacima, prijateljima i znancima; gledat će ga i u svim događajima, u radosti, kao i u patnji, a jer će ga vidjeti, to jest doživjeti kao prisutna u njegovoj vjernoj ljubavi, imat će u tu ljubav pouzdanja i iz nje će crpsti snage da nastave život povezan s Bogom i darivan ljudima. Njihovi će odnosi biti puni poštovanja i njihova spolnost dobiti – kako ono reče dr Kresina – kultno značenje. U svjetlu vjere bit će svjesni da je velika milost biti pozvan na sustvarateljstvo, na prenošenje života iz ljubavi za ljubav, pa će svaki novi život dočekati i primiti s vjerom, zahvalnošću i pouzdanjem u Boga. Znat će da će svoju roditeljsku misiju to bolje izvršiti što se više i dublje povežu sa samim izvorom života i ljubavi – s Bogom. Život s Bogom otvorit će ih da rado i potraže i prihvate pomoć tamo gdje im se u određenim teškoćama može pružiti i preko ljudi (kao psihologa, bračnih savjetnika...)... Njihova će djeca sve to i nesvjesno upijati, pa ako kada i skrenu, znat će kuda se i kome moraju i uvijek mogu vratiti da spase svoje ljudsko dostojanstvo.

Moram vam priznati, drage sestre, da u takvim stavovima nisam uvijek našla podrške ni u dijecezanskoj ni u redovničkoj svećenstvu. Tvrdili su mi da „naši ljudi nisu sposobni” za takav život vjere – za duhovni život u kojem se svjesno živi povezanost s Bogom. Pitala sam se i pitam i vas, a kakvi su ono bili ljudi kojima sveti Pavao, Petar i Ivan pišu svoje poslanice...?! Dojučerašnji pogani, razvratnici, nepravednici, bludnici (možemo pročitati litanije negativnih epiteta koje Pavao niže na nekim mjestima svojih pisama)...

Kad bismo se mi, redovnice, redovnici i svećenici, s milošću Božjom više zadubili u sadržaj tih apostolskih pisama i unosili ga u svoj život, vjerujem da bismo imali više vjere u moć milosnog djelovanja i u drugoj našoj braći, a možda nam tada ne bi ni bilo potrebno tolikih sastanaka, izlaganja i raspravljanja. Nisu li sveci divno živjeli svoje ljudsko dostojanstvo i svojim ga apostolskim radom spašavali i podizali u mnogoj braći i u najtežim okolnostima, a da nisu imali milosti i sreće sudjelovati u redovničkim i svećeničkim tjednima ni na katehetskim školama?! Sv. Vinko, Ivan don Bosco, naša sv. Andela...

Molim, nemojte me krivo shvatiti. Vrlo cijenim organiziranje naših studijskih tjedana i škola, ali ni one ne znače ništa ako se mi *svaka i svaki osobno ne ukorjenjujemo sve više u Boga*, koji je onda *unutarnji pokretač našeg djelovanja* i kome se uvijek iznova *vraćamo zajedno sa svima onima koje susrećemo i s kojima radimo*, moleći blagoslov njegove milosti. Što vrijedi za nas, vrijedi, na svoj način, i za svu našu braću u svijetu. I za nas i za njih je starozavjetni mudrac (Mudr 8,21) napisao:

„Znam da ne mogu djevičanski živjeti ako mi to Bog ne udijeli. Prava je mudrost znati da je to njegov dar.”

Ovo „djevičanski” možemo mirno zamijeniti sa „čisto” i „na visini ljudskog dostojanstva”: „Znam da ne mogu čisto i na visini ljudskog dostojanstva živjeti ako mi to Bog ne udijeli. Prava je mudrost...” Tu milost treba izmoliti od Boga.

Takva je molitva žive vjere i povjerenje u Božju ljubav, te povjerenje u pozitivne mogućnosti koje je ta ljubav položila u svako ljudsko biće, koja je spasila brakove što su se našli na rubu raskida...; dala je snage mladome mužu da usprkos teško ranjenoj supružničkoj ljubavi oprosti dokazanu nevjeru svojoj ženi, da je ni pred kim ne sramoti i da je iznova ljubi...; probudila je svijest roditeljskog dostojanstva i spasila živote desecima djece osuđene na smrt u majčinu krilu...

Evo, drage sestre, takvim nastojanjem da obiteljima pružimo onu temeljnu pomoć vjere i života po vjeri, da bi mogli biti u službi ljudskog dostojanstva, i naša djevičanska ljubav donosi često i vrlo vidljiv i opipljiv rod – što je ujedno odgovor na jedno, neki dan postavljeno pitanje.